

INLEIDING

Zonder crisissen is er geen geestelijke groei mogelijk, en zouden we niet rijper of volwassen worden. Niet elke crisis zal ons volledig van slag doen raken. Er zijn verschillende soorten crisissen, sommige zijn lichter, andere zwaarder. Er zijn crisissen waar we ons op kunnen voorbereiden, maar ook het noodlot kan toeslaan, als een donderslag bij heldere hemel. We worden erdoor tot in de ziel geraakt. Wanneer ze er dan mee geconfronteerd worden, lijkt het alsof het leven opeens ophoudt.

Het is heel begrijpelijk dat we bang zijn voor een crisis, want het gaat gepaard met moeilijk te verdragen gevoelens als angst, leegte, niet-meer-weten-hoe-het-verder-moet, en vaak ook met verdriet en wanhoop. De draad van ons dagelijks bestaan breekt plotseling zodat we het gevoel krijgen voor een afgrond te staan. Een crisis dwingt ons op een andere manier te gaan denken en anders tegen de dingen aan te gaan kijken. We hebben het gevoel in een zwart gat te zitten en worden lethargisch en passief.

Crisis als kans / Regine Schneider. Elmar, Rijswijk (1997).

1.

Reinoud Jessen kwam wonen in de voormalige boerderij van de Goltstein. De voormalige brouwerij-boerderij Nelissen (later Custers en nog later Goltstein). De historie van dit gebouw is al heel oud. Het wordt al genoemd in 1650. Uiteindelijk werd dit pand in de

volksmond de boerderij van de Goltstein genoemd. In 1982 werd 'het Panhuys' (brouwerij) gerestaureerd en werden er 15 appartementen in aangebracht en daar woonde Reinoud. Hij was hier vroeger al eens geweest toen hij nog heel jong was. Ongeveer vier of vijf jaar. Het geheel maakte een onuitwisbare indruk op hem. Deze plaats had nog iets magisch, iets mystieks. Hier hing nog de sfeer van vroeger. Niet wetende dat hij er later zou komen te wonen. Hij ging zich interesseren voor de plaatselijke historie:

Romeinse weg

Er heeft ook nog een Romeinse weg gelopen over de Platz, vanaf de Oude (Onderste) Sittarderweg, de van Boxtelstraat, via de Steenstraat (vroeger Drekstraat), Platz en de van Kessenichstraat naar de Bornsteeg. Niet zomaar Steenstraat genoemd. Een Steenstraat is een toponiem dat vaak met Romeinse wegen verbonden is. Deze weg was een oude verbindingsweg (diverticulum) tussen Rimborg en Maaseik. Vanaf Hillensberg over Sittard, Limbricht, Grasbroek, Born, Grevenbicht, en verder over de Maas. De weg bestond mogelijks reeds voor de Romeinse tijd en werd door hen rechtgetrokken en verhard. De verharde weg bleef eeuwenlang bestaan.

Café Salden

Hier werd vroeger uitgebaat door de gezusters 'Salden', vandaar de naam van het café. Het gebouw waarin het café wordt uitgebaat dateert van 1781. Dat blijkt uit de muurankers aan de zuidelijke muur. In 1829 was in dit pand een herberg gevestigd. In 1870 werd de herberg

uitgebreid en gemoderniseerd zodat het café ontstond zoals we dit nu kennen. Behalve Beth en Marie hielpen in de beginjaren van de vorige eeuw ook de drie andere zusters. Truuke, Lies en Christien waren op drukke dagen en avonden, tijdens kermissen vaak achter de tapkast te vinden. Vandaar de aanduiding 'bie de vief batse'. De beste stamkroeg in Sittard-Geleen, volgens de kenners. Door de houten vloer, de mooie lambrisering, de authentieke tafels, de potkachel, de stoelen en de tapkast.

Het Salviuskerkje

Dit wordt het Salviuskerkje of oude Salviuskerkje genoemd. Het uit grotendeels uit mergel opgetrokken kerkje bestaat voor een gedeelte uit baksteen met dubbele muizentand-versieringen rondom het gebouw, omschreven als: bakstenen lijst bestaande uit een laag koppen die onder een hoek uitsteken waardoor een reeks spitse tanden ontstaat. Een geliefde versiering in de renaissancebaksteenarchitectuur van dit gebouw. Dit is allemaal aangebracht tijdens een ingrijpende verbouwing in 1651 toen ook de twee trapgevels zijn gemaakt.

De toren van mergel stamt uit 1458, terwijl aan de noordzijde een bijna geheel bewaarde muur uit maaskeien bewaard is gebleven. Deze maaskeien zijn afkomstig van het oorspronkelijke zaalkerkje. Aan de voorkant komt een muur met speklagen voor. Aan de buitenkant zijn de laatromaanse elementen van het koor goed te zien: ronde ramen, rondboogversiering onder de dakrand.

Aan de overkant van het spoorlijntje, hier tegenover, ligt de Pastorie uit 1888, naderhand de burgemeesterswoning. Door een lokale historicus beschreven als: ... het pand straalt een voornaamheid uit. Het is opgetrokken in rode en donkerbruine baksteen met geglazuurde lijsten en metselwerk in kruisverband en met sierankers. Er zijn segment- en rondboogvormige venster- en deurlijsten met een dubbele, fraaie eikenhouten voordeur. De voorgevel is symmetrisch met drie traveeën. De entreepartij loopt uit in een topgevel. Onder de goot zijn bloktanddecoraties. De pastorie is gebouwd naar een ontwerp van architect Jorna te Roermond...

Het kasteel Limbricht

Het bouwjaar van de huidige burcht, 1622, is af te lezen uit een chronogram in de ingangspoort. Uit 1643 dateert de vijfzijdige slotkapel. De kelders van de burcht bestaan uit mergelstenen tongewelven. Verder vinden we in de buitenmuren schietgaten. De U-vormige voorburcht stamt uit 1630. De toegang tot de binnenplaats is via een boogbrug over de buitenste omgrachting. Het geheel is een mottekasteel met een kasteelboerderij als voorburcht, waarbij de motte (kunstmatig opgeworpen heuvel) met daarop de burcht als een eiland ligt in een omgrachting. Deze motte is acht meter hoog. Op merkkelijk is de fraaie dubbele knobbelspits van de toren van het kasteel. Veelvuldig komen we bloktanddecoraties tegen. 'Die vlag dat is het wapen van de vrije rijksheerlijkheid Limbricht'.

Het wappert voor het bordes van het kasteel. Het wordt als volgt omschreven: het blazoën van de Heren van 'de Lemborgh' bestaat uit een dubbele zwarte adelaar met gouden voeten, goud gebekt en rode tong gecombineerd met een rood (keel) veld van het wapen met drie gouden kepers.

Limbricht: oorspronkelijk Limborch / M.J.H.A. Schrijnemakers.

Historisch Jaarboek Land van Zwentibold, 2003.

Lemborgh : het kasteel en zijn Sint Salviuskerk te Limbricht / onder red. van F.Th.W. Smeets, A.B.J.M. Goosen, P.M. le Blanc. Assen : Van Gorcum, 1984. Uitgave van de Stichting Kasteel Limbricht te Sittard.

Beelden uit Limbricht : dorp rond drie torens. Dl. 1 / Math.

Vleeshouwers. Sittard : Stichting Charles Beltjens, 1996.

Kasteel Grasbroek en het Graetbroek / F.Th.W. Smeets. Historisch Jaarboek Land van Zwentibold, 1980.

Wat betekent deze plaatsnaam? / Herman Kaldenhoven. Leon van Dorp. Heerlen, 2007.

2.

Hij was een jongen van de löss. Die wortels zou hij nooit vergeten. Hij ging studeren om er later beter van te worden, maar hij verzandde in de betonnen drugsbunker die de Randstad heette. Uiteindelijk ging hij solliciteren op banen in Limburg, bij de provincie, het waterschap, het zuiversschap, de milieufederatie etc. Nergens kreeg hij voet aan wal. Hij werd nog zelfs niet opgeroepen voor een gesprek. Toch wilde hij coûte que coûte naar Limburg. Ergens van binnen wist hij ook wel

hoe. Zijn innerlijke stem leidde hem. Het verhaal ging als volgt:

Hij had een zware tijd achter de rug. Vanuit het magazijn van de HEMA, waar hij helemaal was doorgedraaid, omdat hij niet de baan kreeg die hij wilde, tot aan de PAAZ in Overvecht waar hij een formulier invulde en er alleen opzette dat hij terug naar Limburg wilde. Toen zijn ouders hem kwamen halen en hij valium kreeg voor de reis naar het zuiden. Opgenomen op de PAAZ van het Maaslandziekenhuis in Sittard. Hoe het steeds slechter met hem ging en hij een neurolepticumsyndroom kreeg en in Freudiaanse doodsangst verkeerde. Vervolgens werd hij in de separeer geduwd en kon hij alleen nog maar uitbrengen: Hoe hij vervolgens naar de Intensive Care ging en weer moest leren slikken, drinken, eten en lopen. Ondertussen volgepropt met drie keer Seresta forte per dag. Omdat de dienstdoende arts, dokter van den Bosch, had gezegd: 'mijn jongen, mijn jongen, wat is er toch met jou aan de hand?'

Uiteindelijk moest ik weer drinken en toen praten, vervolgens wat eten en leren lopen. Zodat ik terugkon naar de PAAZ. Ik wil er niet aan denken, met z'n vieren op één kamer. Je was nog minder als een varken. Zelfs geen nummer meer.

'Ik laat ze de pillen vreten', zei de arts-assistent op een dag tegen mij.

Dat zei meer over hem dan over de patiënten. Het was kommer en kwel. Ik wil er nog niet meer eens aan denken. Het ligt zover achter me.

‘Schizofrenie (de doemdiagnose) is een ernstige psychiatrische ziekte die ongeveer één op de honderd mensen overkomt. De aandoening komt voor in de hele wereld en alle lagen van de bevolking en treft iets meer mannen dan vrouwen. Meestal openbaart schizofrenie zich voor het eerst in de leeftijd van zestien tot vijfendertig jaar. Schizofrenie kenmerkt zich in bijna alle gevallen door het optreden van psychoses. Dit zijn perioden waarin het contact met de realiteit ernstig is verstoord.’

‘Niet iedereen die een psychose doormaakt, heeft schizofrenie. Daarvan spreken we pas als de psychose lang duurt of vaker optreedt en de persoon in de tussenliggende tijd niet goed functioneert.’

3.

‘De bipolaire stoornis is soms moeilijk te onderscheiden van schizofrenie. Evenals bij schizofrenie kunnen zich tijdens een manische of depressieve episode psychotische symptomen voordoen. In tegenstelling tot mensen met schizofrenie, passen de psychotische symptomen van mensen met een bipolaire stoornis of een unipolaire depressie bij de stemming die iemand op een bepaald moment heeft, zoals grootheidswaanzin of schuldwaan. In dat geval wordt gesproken van een primaire bipolaire stoornis met episodes met psychotische kenmerken. Wanneer de psychotische symptomen niet passen bij de stemming, zoals achtervolgingswaan, is het onderscheid met schizofrenie moeilijk te maken. Zicht op het verdere

beloop is nodig om vast te stellen welke stoornis iemand heeft.'

'Stel je een horizontale lijn voor met aan het begin van de lijn 'manisch-depressief' (=wit) en aan het eind van de lijn 'schizofrenie' (=zwart).

Het gehele grijze gebied tussen manisch-depressief en schizofrenie is schizo-affectief. Zit je dichterbij de manisch-depressieve kant dan heb je waarschijnlijk meer last van stemmingsschommelingen dan als je dichterbij de kant van schizofrenie zit. Ook is het vaak zo dat als je dichterbij de manisch-depressieve kant zit dat de psychoses minder lang duren. Zit je dichterbij de schizofrenie dan zijn de stemmingen vaak vlak.'

Er bestaat zoiets als het 'functionele aspect van een psychose'. De psychose heeft een doel, net zoals een crisis. Je leven is op één of andere manier vastgelopen of je bent niet volwassen geworden en dan loopt de zaak in de soep. Bij mij was dat omdat ik teveel met de ratio bezig was geweest op de universiteit. Het gevoel was te zeer achtergebleven en om weer de juiste balans te vinden ontstond er een psychose met bijbehorende crisis. De psychose had een functie, maar ook niet meer dan dat. Later is daar het etiket schizofrenie opgeplakt. Het containerbegrip, zoals ik het altijd noem. Maar een echte schizofreen zou dit boek niet kunnen schrijven. Ik zat dus te kijken met een forse psychose, met alle kenmerken van een crisis. Waar lag nu de kans? Ze zou me vanzelf geopenbaard worden.

'We kennen crises als gevolg van prestatiedwang waartegen we ons niet opgewassen voelen. Achter

menig crisis door overbelasting verbergt zich eigenlijk een ontwikkelingscrisis. Een belasting wordt voor ons namelijk vaak alleen daarom zo beangstigend, omdat we een bepaalde stap in onze ontwikkeling die we allang hadden moeten maken, nog niet gemaakt is. De crisis dwingt ons nu die stap, zo goed en zo kwaad, te zetten.’
Verena Kast / Crisis als kans. Lemniscaat Rotterdam (1988).

‘De schizo-affectieve stoornis heeft dus zowel kenmerken van schizofrenie als van een stemmingsstoornis omdat er tussen de episodes met verhoogde of verlaagde stemming ook sprake is van psychotische verschijnselen.

Over het voorkomen van schizo-affectieve stoornis is weinig bekend, wat voor een groot deel te wijten is aan de wisselende definities van de schizo-affectieve stoornis. Er is nauwelijks onderzoek gedaan naar afwijkingen in de hersenen of naar functiestoornissen die samenhangen met deze stoornis.’

‘Een schizo-affectieve stoornis ontstaat waarschijnlijk net als schizofrenie in de vroege volwassenheid. Het beloop van een schizo-affectieve stoornis lijkt gemiddeld beter dan bij schizofrenie. Het lijkt er op dat er bij stoornissen in de stemming minder achteruitgang is in het functioneren. Bij iemand met een schizo-affectieve stoornis gaat het functioneren in algemene zin wel achteruit maar minder uitgesproken dat bij schizofrenie en meer dan bij stemmingsstoornissen.’

‘Aangezien bij patiënten met schizo-affectieve stoornis er sprake is van psychotische verschijnselen en daarbij zo nu en dan periodes met manische en/of depressieve verschijnselen voorkomen, is de behandeling van dergelijke patiënten vaak een combinatie van het gebruik van antipsychotica en het gebruik van stemmingsstabilisatoren zoals lithium.

Lithiumcarbonaat (Li_2CO_3) en Lithiumcitraat ($\text{Li}_3\text{C}_6\text{H}_5\text{O}_7$), worden zowel onder de stofnaam als onder merknamen op de markt gebracht. Lithium heeft in het centraal zenuwstelsel een wisselwerking met meerdere neurotransmitters. Uiteindelijk is het effect dat de afscheiding van noradrenaline minder wordt en de afscheiding van serotonine toeneemt. Lithium heeft geen duidelijk gedragseffect, wanneer gezonde mensen een therapeutische dosis innemen. Het is niet precies bekend hoe lithium werkt’, sloot de psychiater af.

4.

Het is te veel en te ver geleden dat de gedachten moe worden van het herinneren. Een slangetje naar de maag, een slangetje voor zuurstof door de neus, een thermometer in de kont, infuus in de pols, hartbewaking. Daar lag ik dan op de intensive care. Ik wil er niet aan denken. Medische missers. Ik lag dood te gaan met drie maal seresta-forte per dag. Ik leefde in doodsangst. Waardoor? Wie zal het zeggen, de verkeerde medicatie van de arts-assistent, mijn eigen ziektebeeld. Freudiaanse doodsangst.

Het ene moment werk je nog als toegevoegd onderzoeker op de universiteit en op het andere moment zit je in de separeer cel van de PAAZ.

‘Mijn God, mijn God, waarom hebt ge mij verlaten’, riep ik uit.

Was ook niet nodig geweest die separeer cel, als ze beter hadden opgelet. Uiteindelijk gaven ze me Leponex en daarmee was mijn probleem verholpen. Maar dat zijn herinneringen van vroeger, ik kijk nu naar de toekomst. Hoe hij zich er bovenop had gewerkt doordat de psychiater van het Hostel hem Leponex had voorgeschreven en dat werkte goed. Vanuit het hostel was hij op zichzelf gaan wonen in het appartement aan de Platz in Limbricht. Crisis was er zeker geweest, een hele diepe zelfs, maar nu lag er de kans. Een kans om de schizofrenie te overwinnen door middel van CGT (Cognitieve Gedrags Therapie).

Mijn vriendin had het allemaal van dichtbij moeten meemaken. Hulpeloos als ze was om mij te kunnen helpen. Ik moest zelf klaarkomen met de wraakzuchtige God, de Jahweh van het Oude Testament. Uiteindelijk bij ik in de separeer gekruisigd en heb me overgeven aan de wil van God. Loslaten heet dat. Weten dat je het niet allemaal zelf hoeft te doen. Ik moet denken aan de voetstappen in het zand. Ik keek om en zag dat er op een bepaalde plaats geen voetstappen waren. Dat zijn de plaatsen waar hij jou heeft gedragen, zei mijn vriendin. Maar hij was in Limburg en daar was het om te doen.

‘Het is mogelijk dat een crisis uitgroeit tot een kans op een nieuwe beleving van onze identiteit, dat we uit een crisis tevoorschijn komen met nieuwe gedragsmogelijkheden, met nieuwe dimensies van de zelf- en wereldbeleving. Wellicht zelfs met nieuwe gevoelservaringen en het bewustzijn met het leven te hebben leren omgaan en niet langer zomaar aan het leven uitgeleverd te zijn. Belangrijke voorwaarde daarvoor is echter dat we in staat zijn de crisis te zien als een situatie in ons leven waarin existentieel belangrijke dingen zich voltrekken. En wij de crisis niet slechts beschouwen als een hinderlijke bijkomstigheid van het leven die we zo snel mogelijk dienen te vergeten. Het is van wezenlijk belang te weten dat elke crisis een fundamentele verandering kan bewerkstelligen.’

Verena Kast / Crisis als kans. Lemniscaat, Rotterdam (1988).

Tot zover de crisis. Nu de kans.

5.

Mijn vriendin werkt als bibliothecaresse in de stadsbibliotheek van Sittard. Ze moesten gaan verhuizen naar De Domeinen en daarvoor moest de kelder opgeruimd worden. Triomfantelijk kwam ze op een dag thuis.

‘Ik heb wat voor jou’, zei ze schalks.

‘Kijk eens wat ik gevonden heb in de kelders van de bieb.’

Het was de codex-Jessen.

‘Die is heel lang in de familie geweest’, zei Reinoud,

‘maar op een gegeven moment is hij verdwenen.’

Het was een kans voor hem om weer zin te geven aan het leven.

‘Eigenlijk zou hij in het stadsarchief moeten zijn, maar ik heb hem bij ons gevonden.’ ‘Het was een perkamenten boek verlucht met miniaturen, gemaakt rond 1500 door een zekere Otto Leonard von Jessen, proost van de proosdij van Millen’, begon Reinoud.

‘Laten we deze proosdij eens bezoeken’, zei Lydia.

‘Kom dan stappen we in de auto en gaan kijken’, zei Reinoud.

Ze reden via de Kleibergerhof, langs de burcht Millen tot het idyllische centrum van het dorpje waar ze terecht kwamen in de historische kern bestaande uit de kerk uit de 10e eeuw, de zogenaamde tiendschuur uit. Deze ‘Zehntscheune’ werd gebouwd in 1788 (muurankers) en is afgeleid van de Tiendschuur waarin de uitbaterij gevestigd is. Een tiendschuur is het gebouw waarin tijdens het Ancien Régime de belasting van de pachters aan de kasteelheer (of aan het klooster) werd opgeslagen. De boeren stonden ‘een tiende’ van hun oogst af als belasting ‘in natura’, de tienden.

Maar als parel stond daar te staan de Proosdij: Roerloos te wachten op een voorbijganger. In deze Benedictijnse Proosdij Millen was met een houten beeld op de binnenplaats neergezet met ‘Ora et Labora’. Rond 1120 werd uit een schenking van de hoge heren van Millen de abt Kuno van Siegburg, stichtingstijd van deze abdij was 1060, naar voren geschoven. Het oudste gedeelte van het gebouw is de west helft uit het jaar 1586, die echter in 1827 sterk verandert werd. De oosthelft met klokgevel met het jaartal 1701 en schijnt toen geheel herbouwd te

zijn. Tevens werd het sinds 1877 als schoolgebouw en zusterverblijf van Millen gebruikt. Nu is het voorste gedeelte in gebruik als trouwlocatie van de gemeente en boven op zolder was de Heimatverein gehuisvest. Het jongere gedeelte is opgetrokken in kruisverband, in het oudere gedeelte is geen regelmatig patroon te herkennen. Er is een originele ingang opgetrokken uit een hardstenen omlijsting aanwezig. Alle ramen waren in glas-in-lood. Boven is een grote huisgevelsierlijst met het opschrift 'a.d. 1586'. Aan de lange zijde vinden we een mooi dubbelwapen met het jaartal 1586, op de zijde van de man vinden we een klimmende gekroonde leeuw, aan de zijde van de vrouw een dwarsbalk. Dit was het wapen van proost Spies von Büllesheim. In 1800 werd de Proosdij ontmanteld. Dichterbij konden ze niet komen. 'Genoeg getallen gegeten', zei ze tot zichzelf. De Tiendschuur, de Proosdij en de parochiekerk lagen allemaal in één blok en vormden het historische hart van Millen, maar ze moest snel verder. Ze had geen tijd te verliezen. Ze liet het eeuwenoude dorpje met z'n kasteel, donjon, twee watermolens en een historisch hart achter zich en draaide de Haagstraat op die vervolgens overging in de Millenerweg. Ze draaide een raampje open en bemerkte dat het niet zo koud was als ze dacht. Ze reed door een lindelaan. Plotseling doemde het naambordje Sittard op en veranderde haar hele omgeving. Na het dubieuze parkbos Millen te zijn gepasseerd kwam ze nu terecht te midden van grote zilverkleurige silo's. Vrachtwagens van W.G. Salari reden af en aan. Het rook naar zuurtjes, ethylacetaat. Na een tijdje had ze haar eerste doel gevonden. Ze

parkeerde hun BMW ostentatief op de stoep en ging het gebouw bekijken. Het heette de Kleiberghof en was sinister en mistroostig. Ze keek op haar iPhone en vond de benodigde Grundlagen, zoals de Duitsers zeiden.

Het bleek dat de Oude Haagstraat, de verbindingsweg tussen Millen en Limbricht, langs de Kleiberghof, waarschijnlijk een oude Romeinse verbindingsweg (diverticulum) is. Deze Kleiberghof ligt plompverloren te midden van het Industrieterrein Noord. Dit sinistere gebouw is een typische Zuid-Limburgse carréboerderij uit de late 19e eeuw. Geen jaartalsteen of muurankers. Kenmerkend zijn de witgeverfde getraliede ramen. Het is een carréboerderij.

6.

Thuis gekomen snuffelde Reinoud was in de grote boekenkast die hij in de loop der jaren had opgebouwd. 'Wat zoek je?', vroeg Lydia. 'Ahh', zei Reinoud, 'hier heb ik het.' 'De stamboom van de familie Jessen.' 'Allemaal op papier gezet door een oom van mij.' Even lezen: Theodoor Jessen, de vader van Mathias Jessen, is in Nieuwstadt geboren, in Höngen getrouwd en in 1874 verhuisd naar Millen. Alle kinderen zijn in de Selfkant geboren. Vier in Höngen en vier in Millen. Mathias is op 04-08-1877 geboren en op 05-08-1877 gedoopt in Millen. Hij had nog familie in Millen waar zijn broer Johann Herman (Millen, 1875) woonde. Deze trouwde in Sittard

op 19-02-1909 en is ook daar blijven wonen. Ook woonde daar zijn zus Maria Elisabeth (Millen, 1880). Zelfs zijn broer Leonard (Höngen, 1873) en zijn zussen Maria Sybilla (Höngen, 1864) en Maria Helena (Höngen, 1870).

De eerste naamsvermelding, Hoyngen, is van 1277. In het Rijnland liggen meerdere plaatsen met namen als Hoengen / Höngen / Hönningen. Deze namen bevatten mogelijk het bijvoeglijk naamwoord ho(h), dat verband houdt met het woord Höhe (=hoogte). Ze liggen meestal op de helling naast een riviertje of beek.

Het is de vraag hoe de naam Höngen oorspronkelijk moest worden uitgesproken. De spelling met ö lijkt weinig historisch. Wellicht luidde de uitspraak eerder iets als Heuingen, dan als Hungen. Chronologisch vindt men de volgende schrijfwijzen:

1277 *Hoyngen*, 1326 *Hoengen*, 14^e eeuw *Hoynghe*, 1404 *Hoyngen*, 1533 *Hoengen*, 1666 *Hoengen*, 1912 *Höngen*.

Het betreft een -ingen naam met als voorvoegsel het oudhoogduitse *hō*, *hōhî*. Ho-ingen betekend dan ook 'bij de mensen op de hoogte'. De nederzetting wordt vanaf de Saeffelerbeek gezien als verhoogd. Naar de oudste Heinsberger leenregisters werd in de 14^e eeuw Gottfried van Gansweiden met de gelijknamige hoeve in de nabijheid van de Heerlijkheid land en een molen beleend. Dit Gansweidergoed was sinds de 15^e eeuw aan de kleine zelfstandige leenhof Millen beleend. De tienden bezaten hier de Heinsberger Gangolfusstift, dat het rond 1404 verwierf.

Höngen viel in de middeleeuwen onder de heerlijkheid Heinsberg en vervolgens onder het Gulikse ambt Millen.

In de negentiende eeuw werd Höngen, samen met Birt (zuidelijk deel van Höngen), Biesen, Dieck, Gross- en Kleinwehrhagen, een eigen gemeente, die viel onder het Amt Selfkant. In 1828 bedroeg het aantal inwoners 656. Van 23 april 1949 tot 31 juli 1963 viel de Selfkant en daarmee ook de gemeente Höngen onder Nederlands bestuur. Op 1 juli 1969 ging de gemeente op in de nieuw gevormde gemeente Selfkant.

Toen Theodoor en Gertrud waren overleden zijn Herman en Mathias naar Nieuwstadt gehaald op 18-01-1884. Deze kinderen waren toen 8 en 6 jaar oud. Ze worden ondergebracht bij hun oom Jan Jessen (03-03-1845) op het adres Aan de Markt 101 het Jessenhuis. In 1898 is de gehele familie Jessen verhuisd naar Aan de Markt 97 in Nieuwstadt. De zus van Jan Theodoor Jessen genaamd Maria Gertrud Jessen is gaan wonen op het adres Aan de Markt 101 met haar man Hendrik van de Bergh.

Op 14 jarige leeftijd (22-05-1892) krijgt Matthias een erfenis van Frans Nicolaas Jessen zijn oom. Afgerond fl 45,00 die hij heeft meegenomen toen hij op 17-jarige leeftijd van Nieuwstadt naar Einighausen, gemeente Limbricht vertrok. Hij gaat vanaf 23-05-1895 werken als dienstknecht bij Mathijs Pluimakers op het adres Brandstraat 89 te Einighausen.

Op het adres Brandstraat 113 woonde op dat moment Willem Heutmekers (wever van beroep), geboren op 07-09-1825 en overleden op 20-08-1887 met zijn vrouw Maria Catharina Tissen, geboren op 18-12-1831 en zijn gezin. Ook dochter Maria Judith Heutmekers zijn

toekomstige echtgenoot. Op 24-07-1899 gaat Mathias werken bij de familie van Jan Herman Broekhoven op het adres Everstraat 19 te Einighausen als dienstknecht. Beter bekend als Gabriel Broekhoven. Tot zijn trouwen met Maria Judith Heutmekers op 08-04-1904 blijft hij er werken. Als hij dan trouwt op 8 april 1904 is hij nog steeds dienstknecht, maar als zijn eerste zoon geboren wordt (1905) is hij al landbouwer. Dit heeft te maken dat hij als hoofd van het gezin Jessen/Heutmekers gezien werd. Hij gaat wonen op het adres Brandstraat 113 te Einighausen en laat zich neutraliseren tot Nederlander. Op 22 november 1916 overlijdt oom Jan Jessen de oom van Mathias. Mathias en broer Herman hebben waarschijnlijk meer van de erfenis gekregen omdat ze in het huis van de overledene Jan Jessen hebben gewoond. Mathias Jessen heeft in elk geval een erfenis van fl 177,55 geërfd. Omdat Mathias van oom Jan geërfd heeft blijkt dat deze niet getrouwd is geweest. Uit het huwelijk met Judith kwamen de volgende kinderen voort:

Peter Joseph Jessen, Limbricht 10-05-1905, Limbricht 23-06-1906

Jacobus Hubertus Jessen (Sjaak), Einighausen 20-12-1906, Sittard 05-06-1987, gehuwd

Maria Catharina Jessen, Einighausen 07-04-1909, Sittard 16-07-1980

Helena Jessen (Lena), Einighausen 06-01-1911, Limbricht 25-09-1979, gehuwd

Hubertina Elisabeth Jessen (Lisa), Einighausen 08-11-1912, Sittard 05-11-1973

Jozef Jessen, Einighausen 21-09-1916, Sittard, 22-06-2005, gehuwd

Op 18 juni 1928 doet Mathias zelf aangifte van het overlijden van zijn vrouw Judith. Hij blijft als weduwnaar tot zijn dood op 13 januari 1960 alleen. De dochters Maria en Lisa verzorgen hem op zijn boerderijtje.

Stamboom familie Jessen / F.M.G. Jessen. Eigen beheer, Hoedekenskerke (2001).

7.

Reinoud moest naar de keuringsarts en Lydia ging met hem mee. Eerst moesten ze zoeken waar ze precies moesten zijn en toen begon het wachten. Er waren nog enkele mensen voor hun. Uiteindelijk ging de kamer open en werd geroepen: heer Jessen. Reinoud en Lydia stonden op en gingen naar binnen. Niets leek op een kantoor van een arts. Wellicht hadden ze in de gauwigheid wat ruimte moeten regelen. Reinoud vertelde zijn verhaal en de arts keek steeds vanachter zijn brilletje omhoog.

‘U hebt er flink tussen gezeten’, zei de arts.

‘Dankzij mijn medicatie kan ik me nog enigszins recht houden’, ging Reinoud verder. ‘Dat lijkt me wel duidelijk dan’, zei de arts.

‘Paranoïde schizofrenie, een zware diagnose.’

‘U ben voor 100% afgekeurd, wat gaat u nu doen met u leven?’, vroeg de arts belangstellend.

‘Ik wordt schrijver’, antwoordde Reinoud.

‘Dat is mijn kans en tevens mijn roeping.’

‘Eigenlijk ben ik dat al, maar nu wordt ik fulltime schrijver.’

Want schrijver kun je niet worden dat ben je volgens Harry Mulisch.

‘Ik heb al zo wat ideeën waarover ik kan schrijven.’

‘Een roman is in de maak.’

‘Dan wens ik u en uw partner veel succes en een prettige terugreis’, zei de arts. Reinoud maakte een vreugde sprongetje toen ze weer buiten waren. Dat was precies wat hij wilde, 100% afgekeurd te worden, zodat hij zich volledig op zijn schrijverschap kon storten. Want dat was zijn roeping, schrijver/dichter zijn.

‘Laten we onze aandacht richten op de codex’, zei Reinoud toen ze weer thuis waren. Hij pakte het zware boek en legde het op de tafel.

‘Ik ben benieuwd wat erin staat.’

‘Vast staat wel dat de familie Jessen uit Höngen kwam.’ Hij opende het boek en zag meteen een grote tekening van een kasteel op een heuvel.

‘Dat moet een motte zijn’, mompelde Reinoud.

Hij begon met lezen: Het gebied tussen Bielefeld (bij het Teutoburger woud) en Minden (bij het Wiehengebergte) heet nog steeds ‘Ravensberger Land’. Daar lag in de middeleeuwen het graafschap Ravensberg, waarvan ‘Ravensburg’ bij Burgholzhausen het centrum vormde. Otto II van Ravensberg Vlotho en Vechta met Sophia van Oldenburg werden de ouders van een dochter Jutta (geboren omstreeks 1230). In 1238, toen onze Jutta nog slechts ongeveer 7 à 8 jaar oud was, werd ze verloofd

met Hendrik, de oudste zoon van graaf Otto van Teckelenburg. Deze verloving was niet alleen een verzoeningsgeste voor het huis Teckelenburg, maar beoogde tevens een aanzienlijke gebiedsuitbreiding voor het huis Teckelenburg; Jutta van Ravensberg was immers een erfdochter. Tussen 25 juli 1247 en 6 mei 1248 overleed Hendrik van Teckelenburg O. Daarop keerde de 17 à 18 jarige weduwe Jutta van Ravenberg naar het kasteel van haar moeder te Vechta terug.

Op 14 augustus 1251 tekende Jutta van Ravensberg nog als 'gravin van Vechta', doch in een andere oorkonde van hetzelfde jaar 'vrouwe van Montjoie'. Vermoedelijk is ze in het najaar 1251 met Walram de Goede van Montjoie, zoon van Walram de Lange en Elisabeth van Bar, getrouwd. Jutta en Walram maakten een rondreis door het pas verworven gebied, ze kwamen in de kloosters Bersenbrück, Gertrudenberg bij Osnabrück en Reichenstein vlak bij Montjoie. Na zijn huwelijk schijnt Walram de Goede van Montjoie af en toe ook alleen 'van huis' te zijn geweest. Daarbij verbleef hij nogal eens in 'illuster' gezelschap, zoals de aartsbisschop van Keulen. Kort nadien moet Jutta's moeder Sophia zijn overleden. Zij werd in Bersenbrück naast haar echtgenoot begraven. Walram de Goede overleed op 5 februari 1266, hij was toen naar schatting 32 jaar oud. In overeenstemming met zijn wens werd hij in de abdij van Val-Dieu begraven. Jutta bleef voor de tweede keer kinderloos achter. De problemen van erfenis en opvolging kwamen voor Jutta van Ravensberg vooral van de zijde van de jonge Walram de Rosse van Valkenburg, wiens moeder een

zuster van Walram de Goede van Montjoie was geweest. Reeds op 26 juli 1267 kwam deze neef als 'heer van Montjoie en Marville' voor. Uit latere gegevens blijkt op duidelijke wijze dat Jutta van Ravensberg het niet eens was met de wijze waarop Walram de Rosse van Valkenburg door de hertog van Limburg met Montjoie werd beleend. Het eigendom Haagsittard schonk ze op 23 februari 1270 aan de Munsterkerk van Aken. Dit eigendom was afkomstig uit de nalatenschap van haar tweede echtgenoot Walram de Goede. Bovendien suggereert het getuigenis van haar 'getrouwen' dat ze toen nog steeds 'vrouwe van Sittard' was. In november 1276 vertegenwoordigde ze nog steeds de hogere autoriteit te Sittard: *'Sigilli opidi nostri de Sittert'*. Jutta resideerde permanent in Sittard men denkt hier aan het huis 'Op de Bergh': In roerige tijden had men in Sittard, zoals ook in Heinsberg, een 'curtis' op een kunstmatig opgeworpen heuvel gemaakt en met wallen en grachten omgeven. Deze 'motte' is de oudste kern van Sittard en is te vinden waar het latere huis 'Op de Bergh' gebouwd was waarvan het stratenverloop en archeologische vondsten van getuigen. Ze wordt in de 10e à 11e eeuw gedateerd, maar kan ook veel ouder zijn. Tot de gevestigde 'curtis' kan ook de Sint-Petruskerk hebben behoord. De apostelvorst Petrus als patroonheilige van de parochie pas goed in bij de aanname dat Sittard een oud domein was.

De kroniek van Dünckel-Pothast spreekt van de heroprichting van het Sittardse begijnhof, die volgens een akte, gedateerd 18 november 1276, plaats gehad zou